

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่หยาตเทพและมนุษย์ อย่าไปทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน^๑ “พระพุทธเจ้าตรัสหลักการนี้เป็นพุทธวจนะว่า จรณ ภิกขเว จาริกัม พุทฺชนสุชาเย โลกานุกมปาย”^๒ ในการส่งพระอรหันต์ ๖๐ รูปไปเผยแผ่ศาสนาซึ่งนับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการสื่อสารกับหมูชนจำนวนมากที่เราเรียกกันในปัจจุบันว่าสื่อมวลชนนั่นเอง

มีข้อคิดที่น่าสนใจว่าพระพุทธเจ้าทรงแนะนำและทรงเลือกวิธีการสื่อสารกับมวลชน ดังในครั้งที่พระพุทธองค์ทรงแสดงพระธรรมเทศนาอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาในท่ามกลางมวลชนครั้งใหญ่ใน “วันมาฆปุรณมี ราตรีนันมีจาตุรงคสันนิบาต” พระพุทธเจ้าทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ ในที่ประชุมพระอรหันต์สาวก ๑,๒๕๐ รูป”^๓ ณ เวฬุวันมหาวิหาร กรุงราชคฤห์ นั้นนับได้ว่าเป็นการสื่อสารกับมวลชนครั้งแรกในระยะประดิษฐานพระศาสนา

สื่อมวลชนสามารถเข้าถึงผู้รับสารจำนวนมากที่อยู่ห่างไกลออกไป และกระจัดกระจายในหลายพื้นที่ได้ในเวลาเดียวกัน หรือในเวลาเวลาใกล้เคียงกัน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะส่งสารซึ่งได้แก่ ข่าว ความรู้ ความคิดเห็น ความบันเทิง โดยเนื้อหาของสารที่ถูกบรรจุในสื่อมวลชนเมื่อไปสู่ผู้รับสารจึงเป็นเนื้อเดียวกันไม่ว่าผู้รับสารจะเป็นใครและอยู่ที่ใด ในแง่ของความถูกต้องของสารจึงมีมาก สื่อมวลชนเป็นกระบอกสะท้อนภาพของสังคมเปรียบเสมือนเครื่องมือที่มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างค่านิยม เจตคติ การรับรู้ของประชาชน มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลทั้งทางบวกและทางลบ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันนี้บทบาทของสื่อมวลชนกำลังถูกสื่อใหม่ หรือ “นิวมีเดีย” (New Media) ทำทลายด้วยช่องทางที่สะดวกและรวดเร็วอย่างมีอิสระในการรับรู้ข่าวสารและแสดงความคิดเห็น แต่การสร้าง

^๑ วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๒/๔๐.

^๒ ที.ม. (บาลี) ๑๐/๘๗/๔๑, ตูรายละเอียดใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), *รู้หลักก่อนแล้วศึกษา และสอนให้ได้ผล*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๕๑), หน้า ๖๖.

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), *กาลานุกรม พระพุทธศาสนาในอารยธรรมโลก*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม, ๒๕๕๓), หน้า ๙.

ความน่าเชื่อถือของสื่อใหม่ยังเป็นข้อด้อยในการสื่อสารที่ควรระวัง โดยสื่อมวลชนหลัก เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ ยังคงทำหน้าที่และบทบาทหลักของตนเองในด้านปรัชญาพื้นฐานสำคัญของความจริง ความถูกต้อง ความตรงไปตรงมา ความเป็นกลาง ความเป็นธรรม และความรับผิดชอบ โดยที่สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีอิทธิพลมากที่สุด ซึ่งอาศัยการสื่อสารผ่านทั้งภาพและเสียง และแพร่หลายกระจายเข้าไปยังเกือบทุกพื้นที่ของประเทศ

รายการโทรทัศน์ที่มีอยู่ในปัจจุบันถือว่าเป็นตัวแปรสำคัญของแต่ละสถานี เนื่องจากรายการแต่ละประเภทมีหน้าที่ในการดึงดูดผู้ชมที่แตกต่างกัน การที่จะเข้าถึงผู้ชมทุกกลุ่มเป้าหมายแต่ละสถานีเองจึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่หลากหลาย โดยรูปแบบรายการโทรทัศน์ (Program Format) จะต้องมีเทคนิควิธีและลีลาการนำเสนอเนื้อหาสาระ ข่าวสาร ตลอดจนสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในรายการโทรทัศน์ ดึงดูดให้ผู้ชมให้ความสนใจ และสามารถรับทราบเนื้อหาที่น่าสนใจได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง ชัดเจนอย่างน่าสนใจ การจำแนกประเภทตามเนื้อหา รายการโทรทัศน์มีมากมายหลายประเภท สรุปได้ดังนี้

๑. รายการรายการแนวข่าวสารและสารคดี หรือรายการจากข่าวและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น (News and Reality Programme หรือ Non - Fiction) ได้แก่ รายการข่าว และวิเคราะห์ข่าว รายการสารคดี รายการการศึกษา รายการสนทนา รายการบรรยายนอกสถานที่ในการถ่ายทอดสดต่างๆ ๒. รายการแนวจินตคดีหรือบันเทิง Imaginative/Fiction Programme หรือ Entertainment Programme) ได้แก่ รายการละครโทรทัศน์ รายการตลกรายการ ภาพยนตร์ รายการการ์ตูน รายการเกมและแข่งขันตอบปัญหา รายการปกิณกะบันเทิงรายการดนตรีและเพลง รายการกีฬา ๓. รายการแนวการมีส่วนร่วมของผู้ชมและวิทยากรรับเชิญ (Audience Oriented Programme) ได้แก่ รายการเปิดสายจากผู้ฟัง รายการอภิปราย รายการเพื่อผู้บริโภค ๔.รายการโฆษณา (Commercial Programme) ได้แก่ รายการโฆษณาสินค้ารายการประกาศบริการ รายการ รณรงค์เพื่อสังคม^๔

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้มีการแบ่งเรตติ้งของรายการโทรทัศน์และจัดช่วงเวลาต่างๆ ว่า รายการประเภทใดจะเรียกเรตติ้งจากผู้ชมได้มากกว่ากันโดยแบ่งออกเป็น ๖ ช่วงคือ ช่วงเช้า (๐๔.๐๐-๑๒.๐๐ น.), ช่วงบ่าย (๑๒.๐๐-๑๖.๐๐ น.), ช่วงเย็น (๑๖.๐๐-๑๘.๐๐ น.), ช่วงหัวค่ำ (๑๘.๐๐-๑๙.๓๐ น.), ช่วงไพรม์ไทม์ (๑๙.๓๐-๒๒.๓๐ น.) และช่วงดึก (๒๒.๓๐-๐๔.๐๐ น.) ซึ่งแบ่งผู้ชมเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ คือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและหัวเมืองใหญ่กับกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ต่างจังหวัด ความนิยมในรายการวไรตี้ ผู้ชมในต่างจังหวัดมีความนิยมดูเกมโชว์ในช่วงเช้าจนถึงบ่าย ส่วนช่วงเย็นและกลางคืนจะหันมาชมรายการประเภทวไรตี้กันมากกว่า สัดส่วนเวลาการรับชมจะเห็นว่าผู้ชมให้ความสำคัญและสนใจกับเนื้อหา ของรายการ ประเภทวไรตี้ในช่วงหัวค่ำ และตอน กลางคืน

^๔ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ สื่อสารมวลชนเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๔๔๓.

ตามลำดับในขณะที่วันหยุดคนต่างจังหวัดจะนิยมชมรายการประเภทเกมโชว์ในช่วงเย็น ส่วนทาลেন্টโชว์จะได้รับความนิยมในช่วงหัวค่ำและกลางคืน โดยผู้บริโภคมักยังมีพฤติกรรมเกี่ยวกับสัดส่วนเวลาในการรับชมคือยิ่งดีก็ยิ่งมีสัดส่วนเวลาในการรับชมที่มากขึ้น^๕

“ในโลกปัจจุบันนี้โทรทัศน์ก็คือศาสนาแบบหนึ่ง เนื่องจากเนื้อหาของโทรทัศน์นั้นจะทำหน้าที่เหมือนเนื้อหาของศาสนา”^๖ ซึ่งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไม่สามารถนำเสนอโดยตรงในรายการโทรทัศน์ทุกประเภทได้ เนื่องด้วยหัวข้อธรรมอาจไม่ตรงกับความต้องการของผู้ชมกลุ่มเป้าหมายหรือขาดความน่าสนใจในการนำเสนอ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้ให้แนวคิดที่น่าสนใจเกี่ยวกับบุคคล ๔ ประเภท ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ดังนี้

๑. บุคคลผู้รู้เข้าใจได้ฉับพลัน แต่พอยกหัวข้อขึ้นแสดงเท่านั้น เรียกว่า อุกมฺภิตฺตัญญู
๒. บุคคลผู้สามารถรู้เข้าใจได้ ต่อเมื่อท่านอธิบายความพิสดารออกไป เรียกว่า วิปจิตฺตัญญู
๓. บุคคลผู้พอจะหาทางค่อยชี้แจงแนะนำใช้วิธีการยกเยื้อง ให้เข้าใจได้ต่อไป เรียกว่า ไนยะ
๔. บุคคลผู้แก้ปัญหา มีดวงตามือมืด ยังไม่อาจให้บรรลุคุณวิเศษ ในชาตินี้ได้ เรียกว่า ปทปฺระมะ^๗

ปัญหาในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อโทรทัศน์ในปัจจุบันการเผยแพร่หลักธรรมทางสื่อโทรทัศน์ยังคงมีอยู่ แม้ว่ารายการธรรมะยังคงมีอยู่ในผังรายการของสถานีโทรทัศน์ก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถเข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมายได้เนื่องจากรายการถูกจัดสรรเวลาให้อยู่ในช่วงการออกอากาศที่จำกัดเฉพาะช่วงเช้ามืด การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาสอดแทรกในรายการโทรทัศน์ประเภทต่างๆ ได้นั้นรูปแบบของรายการ เวลาและวิธีการนำเสนอจะต้องมีความหลากหลายตรงตามความสนใจของผู้ชม และไม่เป็นวิชาการเกินไปซึ่งรายการตีสิบ เป็นรายการบันเทิงยามดึก ช่วงต่างๆ ของรายการมีความหลากหลาย (ประเภทวาไรตี้) เริ่มออกอากาศตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ดำเนินรายการโดยนายวิทวัจน์ สุนทรวินตร ออกอากาศทุกวันอังคาร เวลา ๒๓.๑๕ น. ในปัจจุบันรายการตีสิบได้เปลี่ยนแปลงเวลาออกอากาศเป็นทุกวันเสาร์เวลา ๑๕.๓๐ น. – ๑๗.๐๐ น. ในชื่อ “รายการตีสิบเดีย” โดยมีพิธีกรประจำรายการคือ นายวิทวัจน์ สุนทรวินตร, นางสาวนันทชา สุนทรวินตร, นายคีนสิทธิ์ สุวรรณวัฒน์, ยายแหว (ชื่อในวงการ), เด็กหญิงน้ำเพชร และ นางสาวณปภา ตันตระกูล (แพท)

^๕ กนกกาญจน์ ประจงแสงศรี และ ธรรมธัช จงเสถียรธรรม “ประเภทรายการที่นิยมในปี ๒๕๕๖”, **ฐานเศรษฐกิจ**, (๑๙ - ๒๒ มกราคม ๒๕๕๗), หน้า ๑๘.

^๖ กาญจนา แก้วเทพ, **สื่อเก่า สื่อใหม่ ใจเชื่อมร้อย**, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๑๑๓.

^๗ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **รู้หลักก่อน แล้วศึกษาและสอนให้ได้ผล**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๕๓), หน้า ๒๑๒-๒๑๓.

รูปแบบรายการมีทั้งบันทึกและให้สาระสอดแทรกข้อคิดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นประโยชน์ ซึ่งในช่วง “สนทนา” จะเป็นการพูดคุยกับแขกรับเชิญด้วยบรรยากาศที่เป็นกันเองที่เปลี่ยนไปในแต่ละสัปดาห์ โดยเฉพาะแขกรับเชิญในรายที่น่าสนใจ มีจุดเด่นสามารถเป็นอุทาหรณ์และเป็นตัวอย่างแก่ผู้ชมได้ก็จะมีการนำเสนอเรื่องราวความเป็นไปอย่างต่อเนื่องเป็นระยะหลายตอน ซึ่งมีการจัดรายการทั้งในห้องส่ง ออกไปถ่ายทำในสถานที่จริง และโดยบันทึกรายการไว้ล่วงหน้า

จากรายการโทรทัศน์ดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงได้ การเผยแพร่พุทธธรรมผ่านสื่อโทรทัศน์ กรณีศึกษา: รายการดีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ เพื่อต้องการศึกษาพุทธวิธีการเผยแพร่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นอย่างไร ศึกษาการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแพร่พุทธธรรมมีวิธีการอย่างไร และความสอดคล้องของการเผยแพร่พุทธธรรมผ่านสื่อโทรทัศน์รายการดีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่เป็นอย่างไรบ้าง ซึ่งจะเป็นแนวทางเพื่อจุดประกายแนวคิดให้สามารถนำไปพัฒนารูปแบบการจัดรายการโทรทัศน์ ของนักธรรมนิเทศ และนักสื่อสารมวลชน ในการนำเสนอและสอดแทรกหลักธรรมทางสื่อโทรทัศน์เพื่อเผยแพร่หลักธรรมให้มีความเหมาะสมและน่าสนใจมากยิ่งขึ้นในอนาคต

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

- ๑) เพื่อศึกษาพุทธวิธีการเผยแพร่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา
- ๒) เพื่อศึกษาการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแพร่พุทธธรรม
- ๓) เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของการเผยแพร่พุทธธรรมผ่านสื่อโทรทัศน์รายการดีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยนำเสนอแบบบรรยาย (Descriptive Research) สำหรับขอบเขตในการวิจัยนี้ จะดำเนินการวิจัยตามขอบเขตที่กำหนดไว้ ๔ ส่วน ได้แก่

๑.๓.๑ ขอบเขตการวิจัยด้านเอกสาร

ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการเผยแพร่พุทธธรรม วิธีการเผยแพร่ธรรมะของพระพุทธเจ้า วิธีการสอนของพระพุทธเจ้า รูปแบบการสอนของพระพุทธเจ้าในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และพระสูตรข้อธรรมเรื่องราวเบ็ดเตล็ดในสมัยพุทธกาล จากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) จากพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ และเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) จากอรรถกถา หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๓.๒ ขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมายประชากรที่ศึกษาและใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีผู้มีส่วนร่วมในการสนทนาจำนวนรวม ๑๐ คน ดังต่อไปนี้

๑.๓.๒.๑ สัมภาษณ์ฝ่ายผลิตรายการ และฝ่ายข้อมูลรายการทีสิบ บริษัท ทเวนตี ทเวนตี เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด เกี่ยวกับแนวคิดการเล่าเรื่อง และการนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาทผ่านสื่อโทรทัศน์รายการทีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ จำนวน ๒ คน

๑.๓.๒.๒ พระภิกษุที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาท นักวิชาการสื่อสารมวลชน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อโทรทัศน์ จำนวน ๔ รูป/คน

๑.๓.๒.๓ สัมภาษณ์นายอภิรักษ์ แซ่ฮ้อ และผู้เกี่ยวข้อง กับ จำนวน ๔ คน

๑.๓.๓ ขอบเขตการวิจัยด้านเวลา

ผู้วิจัยศึกษารายการธรรมะจากสื่อโทรทัศน์ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ภาคพื้นดินจากผังรายการสถานีโทรทัศน์ ได้แก่ ช่อง ๓, ๕, ๗, ๙, ๑๑ และช่องไทยพีบีเอส และสื่อโทรทัศน์ทางสถานีโทรทัศน์ผ่านระบบดาวเทียม เป็นระยะเวลา ๔ เดือน ตั้งแต่เดือน มกราคม – สิงหาคม ๒๕๕๘

และผู้วิจัยเลือกช่วงระยะเวลาที่ออกอากาศของสื่อโทรทัศน์รายการทีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ถึงวันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘

๑.๓.๔ ขอบเขตการวิจัยด้านสถานที่

ผู้วิจัยศึกษาจากเทปบันทึกรายการทีสิบย้อนหลังที่ออกอากาศทั้ง ๗ ครั้งจากเว็บไซต์ www.youtube.com ดังนี้

ครั้งที่ ๑ วันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒

ครั้งที่ ๓ วันที่ ๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒

ครั้งที่ ๔ วันที่ ๑๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

ครั้งที่ ๕ วันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

ครั้งที่ ๖ วันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

ครั้งที่ ๗ วันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ พุทธวิธีการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร

๑.๔.๒ การใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแผ่พุทธธรรมมีวิธีการอย่างไร

๑.๔.๓ ความสอดคล้องของการเผยแพร่พุทธธรรมผ่านสื่อโทรทัศน์รายการดีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ เป็นอย่างไรบ้าง

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ สื่อโทรทัศน์ หมายถึง รายการโทรทัศน์ที่มีการนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาท ผ่านทางสถานีโทรทัศน์ภาคพื้นดินและทางสถานีโทรทัศน์ผ่านระบบดาวเทียม

๑.๕.๒ การเผยแพร่ หมายถึง รูปแบบวิธีการถ่ายทอดหลักธรรมพระพุทธศาสนาเถรวาท การดำเนินเรื่องของพิธีกรรมผ่านผู้เล่าเรื่อง คือแขกรับเชิญในรายการ ในการสื่อสารผ่านสื่อโทรทัศน์

๑.๕.๓ พุทธธรรม หมายถึง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องความกตัญญู และหลักธรรมที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์

๑.๕.๔ รายการดีสิบ หมายถึง รายการโทรทัศน์ดีสิบ ตอนตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ดำเนินรายการโดยนายวิวัฒน์ สุนทรวินตร ที่ออกอากาศ ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๓

๑.๕.๕ คนจนผู้ยิ่งใหญ่ หมายถึง นายอภิรักษ์ นายอภิรักษ์ แซ่อ้อ แขกรับเชิญรายการดีสิบ เป็นนักสู้ชีวิตทำงานเลี้ยงชีพด้วยการเก็บขยะขายแล้วนำเงินวันละ ๒๐ บาท

๑.๕.๖ ความสอดคล้อง หมายถึง หลักธรรมเรื่องความกตัญญูที่นำเสนอในรายการดีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ เหมือนหรือคล้ายคลึงกับที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าและทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review) คือ ในการทำหน้าที่ของโทรทัศน์ในฐานะสื่อมวลชน กระบวนการและรูปแบบของรายการโทรทัศน์ ซึ่งในเบื้องต้นผู้วิจัยได้สำรวจหนังสือและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องเท่าที่แสวงหาได้ ดังต่อไปนี้

๑.๖.๑ หนังสือ

๑.๖.๑.๑ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ ได้เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง “สื่อสารมวลชนเบื้องต้น” กล่าวไว้ว่า รายการปกิณกะบันเทิง เป็นรายการที่รวบรวมรูปแบบความบันเทิงประเภทต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน เช่นการแสดงดนตรี การแสดงตลก ละครรำ การพูดคุย หรืออาจมีการแข่งขันเกมโดยมีพิธีกรที่มีความสามารถในการพูด บุคลิกดี เป็นผู้ดำเนินรายการ และยังอาจมีการเชิญบุคคลมาร่วมแสดงหรือพูดคุยในรายการด้วย นอกจากนี้ยังมีการจัดบรรยากาศไม่ว่าจะเป็นฉาก อุปกรณ์ประกอบฉาก แสง สีต่างๆ เพื่อสร้างความตื่นเต้นเร้าอารมณ์สนุกสนานเพลิดเพลิน เพื่อสร้างภาพพจน์ที่จดจำได้แก่

ผู้ชม พิธีกรรายการปกิณกะบันเทิงที่รู้จักกันดี เช่น ปัญญา นิรันดร์กุล, มยุรา ธนะบุตร, ไตรภพ ลิมปพัทธ์ เป็นต้น^๙

๑.๖.๑.๒ กาญจนา แก้วเทพ ได้เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง “แนวพินิจใหม่ในสื่อสารศึกษา” กล่าวไว้ว่า การเล่าเรื่องในสื่อโทรทัศน์ทำหน้าที่ได้ถึง ๔ ประการคือ (๑) บอกเล่าเรื่องราวให้ผู้รู้เรื่อง (๒) สื่อสารอารมณ์ประเภทต่างๆของผู้ส่งไปยังผู้รับ (๓) สร้างความรู้สึกตื่นตาตื่นใจจากการได้เห็น แม้อาจจะไม่มีเสียง (๔) กระตุ้นบางอย่างของผู้รับสาร . . . การจะตัดสินใจว่ารายการใดในโทรทัศน์ใช้วิธีการเล่าเรื่องเป็นเครื่องมือในการนำเสนอหรือไม่นั้น เราไม่อาจตัดสินใจได้จากชื่อของรายการเท่านั้น คงต้องใช้อรรถประกอบของการเล่าเรื่องเข้าไปตรวจสอบจับดูมากกว่า การเล่าเรื่องเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังอย่างยิ่งในการสร้างสรรค์อารมณ์แบบต่างๆให้เกิดขึ้นได้มากกว่าวิธีการนำเสนอรูปแบบอื่นๆ และโดยเฉพาะเมื่อสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่เล่าเรื่องด้วยภาพประกอบเสียง ก็จะต้องเพิ่มพลังทวีคูณในการสร้างอารมณ์ได้มากยิ่งขึ้น ตัวอย่างของรายการโทรทัศน์ที่สามารถจะมองเห็นมิติตามความสัมพันธ์ของการเล่าเรื่องกับการสร้างอารมณ์ได้อย่างง่ายดายที่สุดก็คือ รายการละครโทรทัศน์^{๑๐}

๑.๖.๑.๓ กาญจนา แก้วเทพ ได้เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง “สื่อเก่า สื่อใหม่ ใจเชื่อมร้อย” กล่าวไว้ว่า การทำหน้าที่ของสื่อแบบหน้าที่พิธีกรรม (Ritual Function of Media Culture) ของศาสนา/พิธีกรรม และสื่อมวลชนทำหน้าที่คล้ายคลึงกันหลายประการ ดังนี้ (๑) ทำหน้าที่อธิบายต่อปรากฏการณ์ต่างๆทั้งปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและสังคม (๒) ทำหน้าที่สนับสนุน/ให้การรองรับความชอบธรรมของสถาบันอื่นๆในสังคม (๓) ทำหน้าที่ช่วยเหลือด้านจิตใจโดยเฉพาะในยามวิกฤติต่างๆ (๔) ทำหน้าที่ผนึกประสานความสามัคคีของสังคม (๕) การทำหน้าที่ควบคุมความเป็นระเบียบของสังคม (๖) ทำหน้าที่สืบทอดประเพณีวัฒนธรรมทางสังคม (๗) ทำหน้าที่ให้ความบันเทิงแก่ชุมชน^{๑๑}

๑.๖.๒ วิทยานิพนธ์

๑.๖.๒.๑ สาวิตรี สอสูงค์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษากระบวนการผลิตรายการตีสิบของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓” พบว่า กลุ่มผู้ผลิตรายการตีสิบได้ให้เกณฑ์ในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ และรายการโทรทัศน์ประเภทวาไรตี้ตรงกันสามเกณฑ์ดังนี้คือ (๑) มีเนื้อหาทั้งที่มีสาระและบันเทิง (๒) มีรูปแบบรายการที่สร้างสรรค์แปลกใหม่ ไม่เลียนแบบรายการอื่น (๓) มีเทคนิคการผลิตรายการที่มีมาตรฐานไม่ว่าจะเป็นฉาก แสง สี เสียง การตัดต่อ หรือมีนักแสดงหรือพิธีกรที่มี

^๙ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ สื่อสารมวลชนเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๔๕๘-๔๕๙.

^{๑๐} กาญจนา แก้วเทพ, แนวพินิจใหม่ในสื่อสารศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๕๕๓-๕๕๕.

^{๑๑} กาญจนา แก้วเทพ, สื่อเก่า สื่อใหม่ ใจเชื่อมร้อย, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๑๑๐-๑๑๓.

ความสามารถ และหากเป็นรายการโทรทัศน์ประเภทวาไรตี้ก็น่าจะมีเทคนิคในการผลิตรายการที่ทำให้ผู้ชมรายการรู้สึกมีส่วนร่วมไปกับรายการ โดยผู้บริหารและเจ้าหน้าที่บริษัท ทเวนตี ทเวนตี เอนเตอร์เทนเมนต์ จำกัด มีเกณฑ์ในกระบวนการผลิตเพิ่มเติมจากสามเกณฑ์ข้างต้นคือ (๑) มีเนื้อหาและรูปแบบรายการตรงตามวัตถุประสงค์ที่ทางรายการกำหนดไว้ (๒) ได้รับการยอมรับจากผู้ชม และมีเกณฑ์ในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ประเภทวาไรตี้เพิ่มเติมคือ มีความถูกต้อง ยุติธรรม โปร่งใส^{๑๑}

๑.๖.๒.๒ พระฤกษ์ดำรงค์ ปณฺญารโ (จันทร์แสง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดและรูปแบบการนำเสนอเรื่องกฎแห่งกรรม ที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ : เรื่องเย้ยฟ้าท้าดิน” พบว่า กฎแห่งกรรมที่สะท้อนในละครโทรทัศน์นั้นเป็นกฎแห่งกรรมที่ต้องการสื่อให้เห็นถึงกรรมดีหรือกรรมชั่วที่ส่งผลต่อชะตากรรมของบุคคล หรือธรรมะย่อมชนะอธรรม กฎแห่งกรรมที่บุคคลกระทำลงไปไม่ว่าจะเป็นความดีหรือความชั่วก็ตาม ตัวของบุคคลแต่ละคนจะต้องเป็นผู้รับผลแห่งการกระทำนั้นด้วยตนเอง กฎแห่งกรรมในพระพุทธศาสนาจึงเป็นส่วนหนึ่งในเรื่องอินไตยที่บุคคลไม่ควรคิดหรือกล่าวถึงเพราะไม่ใช่วิสัยของบุคคลทั่วไปหากแต่เป็นวิสัยของพระพุทธเจ้าเท่านั้น

สำหรับแนวคิดและรูปแบบการนำเสนอเรื่องกฎแห่งกรรม ละครยังเป็นที่ยอมรับที่มีผู้ชมเป็นกลุ่มผู้บริโภค โดยผู้ผลิตส่วนใหญ่ต่างต้องประสบกับปัญหาที่ว่าผลิตรายการโทรทัศน์ออกมาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชมส่วนใหญ่ภายใต้ภาวะการแข่งขัน และเงื่อนไขของเวลา จึงต้องมีการอาศัยเทคนิค การสร้างฉาก การมีดาราส่งนาที่เป็ที่ยนิยม ส่วนทัศนคติ และความรู้ความเข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรม ของผู้เกี่ยวข้องและผู้ชมละคร ส่วนใหญ่เชื่อว่ากฎแห่งกรรมจะติดตามตัวบุคคลและส่งผลตลอดเวลา^{๑๒}

๑.๖.๒.๓ ปริชรรค์ เกียรติประจักษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของรายการโทรทัศน์ในการสร้างจิตสำนึกรักชาติ กรณีศึกษารายการวิถีคนกล้า” พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตรายการโทรทัศน์ “รายการวิถีคนกล้า” โดยส่วนใหญ่ปัจจัยมาจากกองทัพโดยไม่มีมุมมองหวังที่จะให้เกิดการสร้างจิตสำนึกรักชาติอย่างแท้จริง หากแต่เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของทหารผ่านสื่อเนื่องจากเหตุการณ์ปฏิรูปทางการเมืองโดยทหารในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ดังจะเห็นได้จากช่วงเวลาที่มีนโยบายให้ผลิตรายการในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ และความไม่ต่อเนื่องของรายการที่ต้องยุติลงเมื่อหมดปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ส่วนรูปแบบและเนื้อหาการนำเสนอจิตสำนึกรักชาติใน “รายการวิถีคนกล้า” นั้นมีรูปแบบและเนื้อหาเพื่อปลูกจิตสำนึกรักชาติอย่างแท้จริงแต่อาจควรปรับเรื่องความยาวรายการให้สั้น

^{๑๑} สาวิตรี สอสูงค์, “ศึกษากระบวนการผลิตรายการดีสิบของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓”, **วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๒).

^{๑๒} พระฤกษ์ดำรงค์ ปณฺญารโ (จันทร์แสง), “ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดและรูปแบบการนำเสนอเรื่องกฎแห่งกรรม ที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ : เรื่องเย้ยฟ้าท้าดิน”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

ลงแต่ออกอากาศให้บ่อยขึ้นเพื่อเป็นการตอกย้ำให้ผู้ชมตระหนักถึงจิตสำนึกรักชาติ อีกทั้งควรใช้เพลงประกอบที่เน้นความรู้สึกให้มากกว่าเพลงมาร์ชของทหารเพื่อการเข้าถึงอารมณ์ที่ดีกว่า และในส่วนของการรับรู้ของผู้ชมที่มีต่อการสร้างจิตสำนึกรักชาติของ“รายการวิถีคนกล้า” นั้นสามารถกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ได้ทันที เพราะเรื่องของจิตสำนึกรักชาตินั้นเป็นเรื่องที่เรคนไทยทุกคนถูกปลูกฝังมาตั้งแต่วัยเด็ก จึงไม่มีความรู้สึกโต้แย้งหรือปิดกั้นแต่อย่างใด^{๑๓}

๑.๖.๒.๔ คณิธา วงศ์จันทา ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้คุณภาพรายการละครโทรทัศน์” พบว่า ปัจจัยทั้ง ๓ ประการซึ่งมีผลต่อกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ที่มีคุณภาพ คือ สถานีโทรทัศน์ ผู้จัดละคร และผู้ประกอบการรายการนั้น นโยบายของสถานีโทรทัศน์ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อคุณภาพของละครโทรทัศน์ สำหรับเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้คุณภาพรายการละครโทรทัศน์ทั้ง ๑๑ เกณฑ์ที่พัฒนาขึ้น เกณฑ์ที่บ่งชี้คุณภาพของละครโทรทัศน์ที่ดีที่สุด คือ เกณฑ์ทางด้านความเป็นมืออาชีพของผู้จัดละคร และเกณฑ์เรื่องความประณีตและคุณภาพของกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์อันหมายถึง นโยบายการผลิตละคร การเลือกเรื่อง การคัดเลือกนักแสดง ความพิถีพิถันในกระบวนการผลิตความถูกต้องสมจริงและการเลือกเพลงประกอบของผู้จัดละคร ในขณะที่เกณฑ์มาตรฐานความเป็นต้นแบบ ในเรื่องของความแปลกใหม่ ความไม่ยึดติดกับเนื้อหาเก่า และเกณฑ์คุณค่าทางจริยธรรมและการเมืองของเนื้อหา ยังพบไม่มากในเนื้อหาของละครโทรทัศน์ สำหรับความคิดเห็นและความต้องการของผู้ชมต่อเนื้อหาและคุณภาพของละครโทรทัศน์นั้น ผู้ชมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า เนื้อหาของละครโทรทัศน์ยังคงมีเนื้อหาแบบเก่าๆ และยังไม่พัฒนาไปเท่าที่ควร จึงต้องการให้มีเนื้อหาที่หลากหลายมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ส่วนทางด้านเทคนิคต่างๆ ในกระบวนการผลิตนั้นได้มีการพัฒนามากขึ้น^{๑๔}

๑.๖.๒.๕ พิมพ์ประภา ไชยมาลา ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของรายการโทรทัศน์สำหรับสตรีกับการพัฒนาสตรีไทย” พบว่า ๑. เนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับสตรีในปัจจุบันนำเสนอเนื้อหาในเรื่องเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของสตรีและเรื่องความเป็นไปในสังคม ซึ่งล้วนเป็นเรื่องเบา ๆ ทั้งสิ้น ๒. รายการโทรทัศน์สำหรับสตรีในปัจจุบันนำเสนอเนื้อหาที่สัมพันธ์กับการพัฒนาสตรีระดับตนเองมากที่สุด (ร้อยละ ๖๐) รองลงมาคือ การพัฒนาระดับโลกภายนอก (ร้อยละ ๓๗) ผสม และภาพลักษณ์เดิม แทบจะไม่ปรากฏในรายการโทรทัศน์สำหรับสตรีในปัจจุบัน ๓. ด้านการรับรู้ประโยชน์และความพึงพอใจของสตรีที่ชมรายการโทรทัศน์สำหรับสตรีในปัจจุบันนั้น กลุ่มสตรีที่เป็นผู้หญิงทำงานรับรู้และการพัฒนาสตรีระดับครอบครัว (ร้อยละ ๓) ภาพสะท้อนบทบาทสตรีใน

^{๑๓} ปรีชรรค์ เกียรติประจักษ์, “บทบาทของรายการโทรทัศน์ในการสร้างจิตสำนึกรักชาติกรณีศึกษา รายการวิถีคนกล้า”, วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๖).

^{๑๔} คณิธา วงศ์จันทา, “การพัฒนาเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้คุณภาพรายการละครโทรทัศน์” วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

ภาพลักษณ์ใหม่มากที่สุดรองลงมาคือภาพลักษณ์และนำเสนอเนื้อหาเรื่องสุขภาพและความงามไปใช้ประโยชน์มากที่สุด กลุ่มสตรีที่เป็นแม่บ้านหรือทำงานอยู่กับบ้าน รับรู้ประโยชน์ในเรื่องสุขภาพและความงามมากที่สุด แต่มีการนำเรื่องการดูแลบ้านและงานครัวไปใช้ประโยชน์มากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามบริบทสังคมของตัวสตรี ในเรื่องความพึงพอใจในเนื้อหารายการ พบว่า กลุ่มผู้ชมสตรีมีความพอใจมากที่สุด สรุปได้ว่า ผู้ชมสตรีพึงพอใจในเนื้อหารายการที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของตนเอง ผู้สนับสนุนรายการและแนวคิดของผู้ผลิตเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้รายการโทรทัศน์สำหรับสตรียังมีส่วนในการช่วยส่งเสริมสนับสนุนบทบาทสตรี เรื่องสิทธิ ความเท่าเทียมและการมีส่วนร่วมในสังคมให้แก่ผู้ชมมากเท่าที่ควร แต่กลับมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมลัทธิบริโภคนิยมมากกว่า^{๑๕}

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเห็นว่าการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน โดยเฉพาะโทรทัศน์เป็นประหนึ่งเป็นสถาบันศาสนาและพิธีกรรม ซึ่งรายการโทรทัศน์สามารถกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ได้ เนื้อหารายการโทรทัศน์ประเภทรายการแนวจินตคดีหรือบันเทิงหรือรายการวาไรตี้ผู้ชมในต่างจังหวัดสนใจชมเนื้อหาของรายการประเภทวาไรตี้ในช่วงหัวค่ำ และตอนกลางคืน และรายการประเภทวาไรตี้ที่เน้นควมมีเทคนิคในการผลิตรายการที่ทำให้ผู้ชมรายการรู้สึกมีส่วนร่วมไปกับรายการ ซึ่งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่บริษัทผู้ผลิตรายการโทรทัศน์มีเกณฑ์ในกระบวนการผลิตรายการที่มีความถูกต้อง ยุติธรรม โปร่งใส ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงตั้งใจศึกษาพุทธวิธีการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแผ่พุทธธรรม และวิเคราะห์ความสอดคล้องของการเผยแผ่พุทธธรรมผ่านสื่อโทรทัศน์รายการทีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งไว้ต่อไป

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยนำเสนอแบบบรรยาย (Descriptive Research) ซึ่งผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาการเผยแผ่พุทธธรรมผ่านสื่อโทรทัศน์กรณีศึกษา: รายการทีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ซึ่งมีขั้นตอนการศึกษาวิจัย ดังนี้

๑.๗.๑ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการเผยแผ่พุทธธรรม วิธีการเผยแผ่ธรรมะของพระพุทธเจ้า วิธีการสอนของพระพุทธเจ้า รูปแบบการสอนของพระพุทธเจ้าในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และพระสูตรข้อธรรมเรื่องราวเบ็ดเตล็ดในสมัยพุทธกาล จากพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย เล่มที่ ๒๕ - ๓๓

^{๑๕} พิมพ์ประกาย ไชยมาลา, “บทบาทของรายการโทรทัศน์สำหรับสตรีกับการพัฒนาสตรีไทย” วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕).

๑.๗.๒ รวบรวมข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ศึกษาการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแพร่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาท และศึกษารูปแบบวิธีการการนำเสนอพุทธธรรมกรณีศึกษา: รายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ จากเทปบันทึกรายการตีสิบย้อนหลังจากทางเว็บไซต์ www.youtube.com ในช่วงระยะเวลาออกอากาศตั้งแต่วันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ถึงวันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘ รวมการออกอากาศทั้งสิ้นจำนวน ๗ ครั้ง

๑.๗.๓ ศึกษาการดำเนินชีวิต โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) นายอภิรักษ์ แซ่ฮ้อ และผู้ที่เกี่ยวข้องโดยใช้ประเด็นในการสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

๑.๗.๔ ศึกษารายการโทรทัศน์ในการเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาท จากสถานีโทรทัศน์ในระหว่างเดือนมกราคม - ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

๑.๗.๕ ศึกษาารูปแบบวิธีการนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาทของสื่อโทรทัศน์ รายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ และศึกษาแนวความคิดการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจากพระภิกษุผู้ใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแพร่หลักธรรม นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน ผู้ผลิตสื่อโทรทัศน์ และผู้ผลิตรายการตีสิบ โดยใช้ประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

๑.๗.๖ วิเคราะห์ข้อมูลเป็นหมวดหมู่ โดยวิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) นำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น มาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุป และการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Content Analysis) นำเอกสารหรือหลักฐานต่างๆ มาวิเคราะห์ให้เห็นว่า มุ่งพรรณนาและอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและนำเสนอข้อมูลแบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ

๑) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษารายการธรรมะผ่านรายการโทรทัศน์ และจากการศึกษารายการตีสิบย้อนหลัง

๓) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องเชิงพรรณนา

๑.๗.๗ สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๘.๑ ทำให้ทราบพุทธวิธีการเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

๑.๘.๒ ทำให้ทราบการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแพร่พุทธธรรม

๑.๘.๓ ทำให้ทราบความสอดคล้องของการเผยแพร่พุทธธรรมผ่านสื่อโทรทัศน์รายการตีสิบตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่

๑.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

